

Internasjonal årsrapport 2018

Rapport

Innhold

Forord	2
Sammendrag	4
1. Praktisk innretning av internasjonalt arbeid i Helsedirektoratet	6
1.1 Arbeidsfordeling	7
2. Utvalgte temaer Helsedirektoratet jobber med internasjonalt	10
2.1 Bærekraftmål	11
2.2 Legemiddelmangel, antibiotikaresistens, smittevern og beredskap	11
2.3 Universell helsedekning	12
3. Helsedirektoratets internasjonale arbeid	13
3. Helsedirektoratets internasjonale arbeid fremover	13
4. Etterord	13

Forord

Helse – et globalt fellesgode

Norge har et godt helsesystem for å oppnå god helse og høy levealder. I 2018 var forventet levealder 84,5 år for kvinner og 80,9 år for menn. Samtidig påvirkes helsen til Norges befolkning av internasjonale forhold, vi har utfordringer som ikke kan løses av helsesystemet i Norge alene. Derfor må vi samarbeide med andre land og internasjonale organisasjoner som Verdens helseorganisasjon (WHO) og EU.

Et eksempel er arbeidet med antimikrobiell resistens. I Norge hadde vi en reduksjon i foreskrivninger av antibiotika, fra 2 millioner resepter i 2011 til 1,7 millioner i 2018. Dette er bra, men samtidig er nasjonal foreskrivning bare en liten del av innsatsen som kreves for å stanse en global utfordring.

Klimautfordringene er et annet eksempel. Begge temaene krever samarbeid på tvers av sektorer og land for å tilrettelegge best mulig for helse – både for vi som lever i dag, og framtidige generasjoner.

Norsk engasjement

Norge er en stor aktør i internasjonalt samarbeid om helse. Det er bred faglig og tverrpolitisk enighet om Norges innsats og bistand på helsefeltet. Dette har lang historisk forankring og har i senere år vært knyttet blant annet til FNs tusenårsmål (2000-2015) og FNs bærekraftsmål (2015-2030). I dette arbeidet forplikter Norge seg til oppfølging både internasjonalt og nasjonalt.

Denne rapporten gir mange eksempler på at Helsedirektoratet har en sentral rolle i Norges internasjonale samarbeid om helse. Direktoratet bidrar sammen med Folkehelseinstituttet med faglige innspill til Helse- og omsorgsdepartementets deltakelse i WHO og EU/EØS. Vi samarbeider med organisasjoner og andre helsemyndigheter på en rekke områder som har stor betydning for helse. Dette arbeidet er viktig for direktoratet både som helsemyndighet og for utviklingen av vår faglige rolle. I tillegg deler vi våre erfaringer og kunnskap med andre helsemyndigheter. Et eksempel er deltakelsen i nordisk helsedirektørmøte og i EUs helsedirektørmøte.

Nytteverdi

Norge er et lite land og utfordringene for helse stanser ikke ved grensen. Rapporten viser at vi i direktoratet har et stort helsefaglig engasjement som er nyttig både for nasjonal og internasjonal helse.

Pasienter kan noen ganger oppleve at legemidler ikke er tilgjengelige, også i Norge. Dette er krevende. Norge må importere hoveddelen av legemidlene vi trenger. Vi må sammen med andre bidra til å finne løsninger som bidrar til trygg og stabil tilgang til legemidler. For å sikre dette, kan det blant annet være nyttig å jobbe tett sammen med våre nordiske kollegaer.

Økt internasjonal oppmerksomhet knyttet til helseberedskap er relevant for direktoratets forvaltning av internasjonalt helsereglement, utviklingen av Emergency Medical Teams og nasjonalt oppdrag knyttet til lovgivning innen området. Dette er viktig fordi det gir oss bedre forutsetninger for å håndtere akutte, alvorlige hendelser med konsekvenser for folkehelsen – også hjemme i Norge.

Vi vet at det internasjonale helsesamarbeidet bidrar til å minske ulikhet i helse. Det pågående arbeidet med universell helsedekning og ikke-smittsomme sykdommer og er gode eksempler. Dette er områder hvor vi kan dele erfaring og kunnskap, for eksempel om regulering og finansieringssystemer.

Arbeidet med helse må sees i sammenheng med resten av samfunnet. Det blir stadig klarere at helsesektoren ikke kan løse de store folkehelseutfordringene ved å tilby tjenester til enkeltpersoner etter at sykdom har oppstått. Vi må satse mer på forebygging. "*Health in all policies*" er en visjon med mål om samarbeid på tvers av sektorer for å oppnå god helse. Dette fordrer at både Helsedirektoratet og helsesektoren er en tydelig, proaktiv og kunnskapsbasert stemme.

I sum gir internasjonalt samarbeid om helse oss muligheten til å kommunisere norsk helsepolitikk og dele vår kompetanse internasjonalt. Dette gir oss muligheten til å adressere de store spørsmålene globalt, som også har betydning for oss. Samtidig gir det internasjonale arbeidet oss muligheten til å lære av andre lands erfaringer. Dette gir kunnskap som vi kan bruke til å styrke vårt eget helsesystem.

Slik bidrar direktoratets internasjonale samarbeid om helse til vår visjon *god helse – gode liv*.

Sammendrag

Helsedirektoratet er løpende involvert og engasjert i internasjonalt arbeid som berører vårt samfunnsoppdrag og faglige ansvarsområder. Vi bidrar i store internasjonale prosesser, og fanger opp ny kunnskap og utvikling innenfor våre fagområder. De ulike internasjonale arenaene vi deltar i gir oss mulighet til å utveksle erfaringer, ofte med stort læringsutbytte. Målet er at denne læringen skal så anvendes så raskt som mulig, slik at det kommer det norske helsesystemet og den norske befolkningen til gode. Gjennom vårt internasjonale engasjement bidrar vi også til at vi oppnår felles målsettinger innen helsearbeid internasjonalt.

Direktoratet har et omfattende og forpliktende ansvar innenfor vedtatte Europeisk Union (EU) - programmer, strategier og handlingsplaner, nordiske samarbeidsavtaler og aktivitet i regi av Verdens Helseorganisasjon (WHO). Vi rapporterer jevnlig til WHO og EU. Et eksempel på slik rapportering er antall av ulike helsepersonellgrupper og hvilke land disse er utdannet. Dette gir oss informasjon om egen helsepersonellbeholdning, graden av avhengighet av utenlandsk personell, samt mulighet for å vurdere denne informasjonen i en internasjonal kontekst.

Helsedirektoratet bidrar med helsefaglig kompetanse i internasjonal sammenheng i henhold til tildelingsbrevet fra Helse- og omsorgsdepartementet. Beredskap, antimikrobiell resistens, legemiddelmangel og forebyggende helsearbeid er eksempler på temaer vi samarbeider om internasjonalt. I rapporten vises det til eksempler fra dette arbeidet. Som det fremgår av rapporten er internasjonalt samarbeid viktig for å utvikle kunnskap og for Helsedirektoratets normerende rolle, hvor vi definerer hva som er gjeldende praksis i det norske helsesystemet.

"Det internasjonale arbeidet er viktig for å utvikle det nasjonale arbeidet, være oppdatert på internasjonale prosesser og andre lands arbeid, være faglig oppdatert og utvikle faglige nettverk på avdelingens ansvarsområder" ¹

Helsedirektoratet spiller en sentral fagrolle i Norges aktiviteter innen global helse. Dette gjøres spesielt gjennom utvikling av norske faglige posisjoner til diskusjoner på viktige internasjonale arenaer som Verdens helseforsamling, for eksempel i saker som antibiotikaresistens og universell helsedekning.

Videre er nordisk samarbeid om retningslinjer, anbefalinger og merkeordninger, for eksempel knyttet til kosthold sentrale i det forebyggende arbeidet – som på levevaneområdet. Det ligger et stort potensial for synergier og samhandling med andre land på flere områder, ikke minst på nordisk nivå. Det er

¹ Dette og andre sitater som brukes i dokumentet er hentet fra intern rapportering til årsrapporten

ineffektivt å oppsummere kunnskap flere steder samtidig, når flere land har behov for samme oppsummerte kunnskap og dette skal benyttes til liknende formål. Godt samarbeid gjør oss mer effektive.

Helsedirektoratets kampanjearbeid innen forebygging og folkehelse sprer seg også utover landets grenser, slik at andre kan lære av oss. Dette er et område hvor Norge ofte har hentet impulser fra andre.

Internasjonalt samarbeid kan også kreve tålmodighet, ikke minst fordi man ofte baserer seg på å oppnå konsensus. Da er det viktig å ha en klar formening om hva man ønsker å oppnå gjennom det internasjonale samarbeidet. Som denne rapporten synliggjør, oppnår direktoratet mye, både for Norge – og for andre.

1. Praktisk innretning av internasjonalt arbeid i Helsedirektoratet

1.1 Arbeidsfordeling

Arbeidsfordelingen på det internasjonale området i direktoratet er veletablert.

Internasjonalt fagansvar ligger til den avdelingen som har ansvaret nasjonalt. Siden Helsedirektoratet er et fag- og myndighetsorgan med et bredt samfunnsoppdrag og stor faglig spennvidde, er mange avdelinger involvert i internasjonalt arbeid. Dette er en del av kjerneaktiviteten til Helsedirektoratet.

Avdeling global helse og dokumentasjon er Helsedirektoratets fagavdeling for global helse. Avdelingen skal bidra til at det internasjonale arbeidet i direktoratet har god kvalitet. Dette innebærer blant annet å:

- Være kontaktpunkt og rådgiver i internasjonale saker
- Koordinere definerte deler av direktoratets internasjonale arbeid
- Ivareta at arbeidet møter internasjonale forpliktelser

Helsedirektoratets avdelinger har navngitte internasjonale kontakter for å bidra til koordinering og informasjonsdeling. De internasjonale kontaktene mottar på avdelingenes vegne invitasjoner til ulike arenaer som EU-forum, WHO-forum, samt eksterne seminarer og kurs; så vel som annen informasjon som de videreformidler i avdelingene. De internasjonale kontaktpunktene har nytte av å være oppdaterte på sin avdelings internasjonale portefølje også for å oppdatere avdeling global helse og dokumentasjon.

I tillegg er det en rekke dedikerte fagpersoner og ledere i direktoratet som følger opp egne ansvarsområder nasjonalt, i en internasjonal sammenheng.

FNs torturkomité og FNs menneskerettighetskomité: "Arbeidet bidrar til at direktoratet får økt kompetanse på internasjonal rettsutvikling på menneskerettighetsfeltet. Dette kommer til nytte i arbeid med fortolkning, regelverksutvikling og i faglig oppfølging av kontrollkommisjoner og landets fylkesmenn"

"Vår deltakelse i internasjonale fora på området psykisk helse bidrar til at Helsedirektoratet holder seg oppdatert på internasjonal utvikling. Dette er helt vesentlig når det bla gjelder best practice og videre kunnskapsutvikling. På visse områder som radikaliserings er dette også særs viktig."

Verdens helseorganisasjon (WHO)

Helsedirektøren ledet i 2018 den norske delegasjonen til WHOs styrende organer når helseministeren ikke deltok. Dette gjaldt styremøtet i januar, verdens helseforsamling i mai og regionalkomitémøtet i september. Helsedirektoratets fagavdelinger bidrar med å utarbeide saksgrunnlaget til sakene som blir behandlet i WHOs styrende organer. Bredden av helsefagsaker er omfattende, og en rekke avdelinger bidrar i utviklingen av håndnotater som går inn i norsk instruks til møtene. I utviklingen av faglige posisjoner i saker som antibiotikaresistens, legemiddelmangel, ikke-smittsomme sykdommer, helseberedskap og universell helsedekning spiller direktoratet en sentral fagrolle i Norges oppdrag innen global helse. Dette arbeidet la også føringer for direktoratets internasjonale arbeid i 2018. WHOs styrende organer setter ofte agendaen for de viktigste helsefagsakene i global sammenheng. Innholdet medlemsland løfter inn i WHO får også betydning for regionale organisasjoner og landenes prioriteringer nasjonalt innen helseområdet.

"Arbeidet bidrar til internasjonal helse ved at vi møter felles utfordringer knyttet til demografisk utvikling og bærekraft i tjenestene, og hvilke muligheter teknologi kan gi for å møte disse utfordringene"

EU

EU vedtar direktiver og forordninger som tas inn i EØS-avtalen som norsk rett. Det er viktig for norske myndigheter å delta aktivt på de arenaene som vi blir invitert til eller som EØS-avtalen gir oss adgang til.

Helsedirektoratet deltar i fire ekspertgrupper under EU kommisjonens generaldirektorat for helse (DG SANTE): HIV/Aids, tobakk, grensekryssende helsetjenester og celler og vev.

Helsedirektoratet deltar også i komitologikomiteer på områdene tobakk og celler og vev.

Helsedirektoratet deltar i European Reference Network der formålet er å styrke europeisk samarbeid om høyspesialiserte helsetjenester, og sørge for at pasienter med komplekse og sjeldne tilstander skal få tilgang til utredning og behandling av høy kvalitet.

Helsedirektoratet deltar i myndighetssamarbeidet Joint Actions under EUs helseprogram på områdene antibiotikaresistens (JAMRAI), beredskap og det internasjonale helsereglementet (SHARP), helseinformasjon (infAct) og demens (DEM-2).

Helsedirektoratet jobber også med oppstilling av rettigheter til helsetjenester for borgere som krysser EØS-områdets landegrenser, og besørger finansiering av disse tjenestene.

"God internasjonal koordinering av helserettigheter og finansiering av helsetjenester bidrar til å sikre at pasienter som krysser landegrensene i EØS- området får ivaretatt sine helsebehov."

"Erfaringene fra andre land kan gi innspill og inspirasjon til pågående arbeid med utprøving av medisinsk avstandsoppfølging i Norge, og bidra til kunnskapsgrunnlag for nasjonale anbefalinger"

"Fra det internasjonale arbeidet henter vi kompetanse inn i vårt arbeid med *arbeid og helse* samt med *frisklivssentralene*. Vi får bekreftet gode ideer, men også utfordret visse tanker"

EØS-midlene

Under EØS-midlene er Helsedirektoratet i programperioden 2014-2021 (2024) donorprogrampartner for Estland, Slovakia, Polen og Romania. EØS-midlene har to likestilte hovedmål: bidra til sosial og økonomisk utjevning i Europa, og styrket samarbeid mellom Norge og mottakerlandene. Helsedirektoratets rolle er å gi råd til mottakerlandet ved utforming og gjennomføring av program samt å legge til rette for nettverksbygging og kompetanseoverføring mellom aktører i Norge og mottakerlandene. I tillegg til rollen som donorprogrampartner deltar også Helsedirektoratet i flere prosjektsamarbeid under EØS-midlene.

"Det er nyttig å gjennomgå egen praksis i forbindelse med at man eksporterer kunnskap ut av landet – dette gjelder eksempelvis overgrepsmottakene hvis konsept ble eksportert til Estland (og planlegges i Slovakia). Vold mot kvinner og vold i nære relasjoner forekommer både i Norge og i andre land, og det er viktig å kunne vise til gode måter å samle data på, forske på forekomst i spesielle miljøer, lære bort viktigheten av å ta hensyn til barn i familier med vold etc. Et godt eksempel på kunnskapsutveksling er etablering av Coordinating Methodological Center i Slovakia etter forebilde av Nasjonalt Kunnskapssenter om Vold og Traumatisk Stress".

Nordisk nettverk og samarbeid

De nordiske landene har et tett samarbeid om en rekke saker, for eksempel nordisk merkevarestrategi Nøkkelhullet, nordisk kommunikasjonsarbeid om salt, fysisk aktivitet og finansiering av helsetjenester (DRG-finansiering).

2. Utvalgte temaer

Helsedirektoratet jobber med internasjonalt

2.1 Bærekraftsmål

Helsedirektoratet følger opp bærekraftmålene i nasjonal sammenheng gjennom arbeidet på en rekke helsefagsaker. Regjeringen har besluttet fire delmål innen helse som har særlig prioritet. Dette gjelder smittsomme sykdommer, ikke-smittsomme sykdommer, rus- og psykisk helse og forurensing av luft, jord og vann. I tillegg kommer en rekke områder som har konsekvens for disse sakene, f.eks. direktoratets arbeid med antimikrobiell resistens, primærhelsetjenester og sosial ulikhet. Den internasjonale oppfølgingen fra direktoratets side er knyttet til regjeringens vektlegging av universell helsedekning og helsepersonellagendaen. I nasjonal oppfølging rapporterer Norge til Forente Nasjoner (FN) hvert år om utviklingen på de fire områdene som er prioritert for nasjonal oppfølging. Denne rapporteringen utvikles av direktoratet sammen med Folkehelseinstituttet (FHI) og Statistisk sentralbyrå (SSB). I tillegg rapporterer direktoratet til Helse- og omsorgsdepartementet om bærekraftsmålene til utviklingen av nasjonalbudsjettet.

"Å delta i et nordisk samarbeid om bærekraftig utvikling av små steder (towns) vil være nyttig i Hdirs innsats med å styrke arbeidet med FNs bærekraftsmål i det lokale systematiske folkehelsearbeidet i Norge. Større byer får ofte mye oppmerksomhet, og det er viktig med innsats rettet mot de mindre stedene, bærekraftig småstedsutvikling"

2.2 Legemiddelmangel, antibiotikaresistens, smittevern og beredskap

Risiko for legemiddelmangel er en global utfordring som krever internasjonale tiltak, der Helsedirektoratet er delaktig, bl.a. i Nordisk legemiddelforum og i arbeidet med WHO's rapport "Addressing the global shortage of and access to medicine and vaccines". Det er også viktig å fremheve vår innsats for å bekjempe antibiotikaresistensen i Europa, der vi deltar i advisory board for EU Joint Action AMR (JAMRAJ), og vårt arbeid med smittevernberedskapen gjennom EU "Healthy Gateways Joint Action og Joint Action" (SHARP). Vi deltar også på møter i regi av Collaborative Arrangement for the Prevention and Management of Public Health Events in Civil Aviation (CAPSCA).

Helsedirektoratet var vertskap for WHO's møte om "antibiotics shortages; magnitude, causes and possible solutions" i desember 2018, hvor tiltak for å bedre tilgang på viktige antibiotika ble diskutert.

Helsedirektoratets arbeid med beredskap og akuttmedisin foregår i ulike internasjonale fora i samarbeid med ulike aktører. Utvikling og etablering av Emergency Medical Teams (EMT) under EUs paraply gjøres i samarbeid med Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB). Dette er relatert til WHO's European Medical Team (EMT) initiativ der direktoratet har bidratt med ekspertise. Direktoratets beredskapsekspertiser har vært til stedet både i Den demokratiske republikken Kongo under WHO og Romania under The North Atlantic Treaty Organization (NATO).

I 2018 har arbeidet med håndtering av brannskadde foregått parallelt i Svalbardgruppen, som er en nordisk helseberedskapsgruppe, samt i EU og WHO. Sømløs nødkommunikasjon for nødetatene over riksgrensene og mekanismer for evakuering av høyrisiko smittepasienter er også noe Helsedirektoratet har arbeidet med i Svalbardgruppen.

"Sammenkobling av radionett for nødkommunikasjon i Norden: "God ivaretagelse av kommunikasjon ved grenseoverskridende hendelser mellom de Nordiske landene Norge, Sverige og Finland kommer til nytte når store hendelser, ulykker og syketransport skal ledes og koordineres – til gode for de som har behov for hjelp"

2.3 Universell helsedekning

Universell helsedekning er et område som regjeringen har prioritert for Norges internasjonale oppfølging av bærekraftsmålene. Helsedirektoratet har god forståelse for hva som fungerer og hva som bør vektlegges i utviklingen av universell helsedekning. Direktoratet har bidratt med innspill i WHO-sammenheng og deltatt på møter i oppfølging av Tallinn-charteret. Direktoratet har i tillegg samarbeidet med FHI og Direktoratet for utviklingssamarbeid (Norad) om å utvikle underlag for Helse- og omsorgsdepartementet og Utenriksdepartementets arbeid internasjonalt. Helsedirektoratet har vektlagt at det skal arbeides for allmenn tilgang til helsetjenester, og at benyttelse av tjenestene ikke skaper eller bidrar til økonomisk risiko. Dermed at det utvikles solidarisk finansierte helsesystemer og utviklingen av primærhelsetjenester - dvs. grunnleggende helsetjenester og at helsepersonell har kompetanse og virkemidler som setter de i stand til å møte pasientene, stille diagnoser og gi grunnleggende behandling.

"Det er også utfordringer med det internasjonale arbeidet. Det er varierende hva andre stater har av ressurser og kompetanse til å bidra med, våre helsesystemer er forskjellige, datakildene vi benytter er ofte ulike eller ikke-eksisterende, statene har satt seg ulike målsettinger, og helseutfordringene i befolkningen varierer, for å nevne noen"

3. Helsedirektoratets internasjonale arbeid

Nedenfor følger en vurdering av det internasjonale engasjementet til de ulike divisjonene i Helsedirektoratet, skrevet av divisjonsdirektørene. Vurderingene omtaler også mulige fremtidige prioriteringer for det internasjonale arbeidet.

Divisjon forebygging og folkehelse

Divisjonen deltar i et vidt spekter av internasjonale aktiviteter som er viktig for å utvikle det nasjonale arbeidet, være oppdatert på internasjonale prosesser og andre lands arbeid, være faglig oppdatert og utvikle faglige nettverk innen avdelingens ansvarsområder. Felles nordisk samarbeid om retningslinjer, anbefalinger og merkeordninger er sentralt for arbeidet på levevaneområdene. Det ligger potensiale for synergier og samhandling med andre land på flere områder, spesielt på nordisk nivå.

Divisjonens oppgaver i internasjonalt arbeid vurderes å være viktige sentrale bidrag for den samlede porteføljen i divisjonen og direktoratet. Vår deltakelse på nevnte områder bidrar til at både avdelingene og divisjonen holder seg oppdatert på internasjonal utvikling, hvilket er helt vesentlig når det bla gjelder "best practice" og videre kunnskapsutvikling. På visse områder som radikalisering er dette særs viktig.

En del av divisjonens kampanjearbeid sprer seg utover landets grenser og har et potensial for det internasjonale markedet. Dette er områder hvor Norge tidligere har hentet impulser fra andre land. Ansatte i divisjonen har deltatt ved flere internasjonale konferanser og møter i løpet av året og har bidratt med presentasjoner av Norges og helsedirektoratets arbeid og erfaringer. Dette er viktig å fortsette med både for fagutvikling for ansatte i Helsedirektoratet og for å dele våre erfaringer.

Divisjonen ser for seg videre internasjonalt arbeid på omtrent samme nivå som i 2018.

Nordisk arbeid

Direktoratet representerer ernæringsmyndighetene i Norge på vegne av HOD i Nordisk arbeidsgruppe for kosthold, mat og toksikologi (NKMT) under MR-FJLS i Nordisk Ministerråd. Det har vært jevnlig møter gjennom 2018 med nordisk merkevarestrategi Nøkkelhullet (forelå des 2018) og kriteriearbeidet. Divisjonen deltar i nordisk kommunikasjonsnettverk om salt og i European Salt Action Network (ESAN). Helsedirektoratet ledet i 2018 arbeidet med prosjektsøknad for revidering av Nordic Nutrition Recommendations 2012 og har fått ansvar for revisjonsarbeidet 2019-2022.

På alkohol- og narkotikaforebyggingsområde deltar divisjonen i planlegging og oppfølging av Nordisk rusmiddelseminar, en årlig samling med informasjonsutveksling og strategiske diskusjoner på direktoratsnivå mellom samtlige nordiske land. Divisjonen ivaretar direktoratets deltakelse på det årlige møtet i FNs narkotikakommisjon. Disse møtearenaene er nyttige og bør følges opp også i kommende år.

For fysisk aktivitet er det internasjonale arbeidet viktig for utforming av ny nasjonal, revidering av de nasjonale anbefalingene fra 2014 og samle nordiske erfaringer fra byutvikling. Å delta i et nordisk samarbeid om bærekraftig utvikling av små steder (towns), herunder å utvikle en nordisk strategi, og indikatorer, i lys av FNs bærekrafts mål, vil være nyttig i Helsedirektoratets innsats med å styrke arbeidet med FNs bærekrafts mål i det lokale systematiske folkehelsearbeidet i Norge. Større byer får ofte mye oppmerksomhet, og det er viktig med innsats rettet mot de mindre stedene, bærekraftig småstedsutvikling.

EØS-midlene

Divisjonen deltar i arbeidet med EØS-midlene i Polen og har deltatt både i rollen som donor programpartner (DPP) og med fagekspert på ernæring og levevaner inn i planleggingen av ny programavtale. Divisjonen har ansvar for å følge opp EØS-program på området kjønnsbasert vold og vold i nære relasjoner (gender-based og domestic violence) i Slovakia og Estland med mye samarbeid med blant annet andre donor programpartner. Divisjonen deltar i arbeidet med EØS-midlene i perioden som går til 2024.

EU-arbeid

Divisjonene representerte Norge på høynivåmøte om reformulering i EU-kommisjonen, og i det første felles møtet mellom ernæring og fysisk aktivitetsgruppene til WHO euro og Europakommisjonen. Divisjonen deltok også på WHO International/Foreign Policy and Global Health Initiative i Geneve og presenterte Norges "best practice on nutrition in the fight against NCDs" på møte i regi av Foreign policy and global health initiative. Divisjonen samarbeider med Europarådets (Council of Europe, CoE) Radicalisation Center of Excellence gjennom bla deltakelse i RAN Health & Social arbeidsgruppen. I arbeidet inngår rapportering av Norges tiltak på området i internasjonale sammenhenger samt videreformidling av den internasjonale utviklingen til norske kompetansemiljøer. Andre områder er psykososial beredskap og oppfølging (primært med Nordiske samarbeidspartnere) og deltakelse i CoE trening innenfor rammen av Pompidou gruppen.

WHO

Divisjonen har deltatt i ulike WHO-møter blant annet om NCD knyttet til finansering (København april 2018) og om helsetjenestens respons (WHO-Euro, Sitges, april 2018). Ernæringsmiljøet deltar i WHO European Action network on reducing marketing pressure on children. FFMH deltar sammen med HOD på viktige arenaer for tobakksforebygging. I WHO- og EU-sammenheng utvikles policy og regelverk som medfører forpliktelser for både Norge og andre land. FFPR har gjennom mange år gitt faglig bistand til WHO i spørsmål som omhandler vold mot barn gjennom en ekspertgruppe i WHO EURO. I tillegg forvalter Divisjonen tre WHO-porteføljer: National Counterpart for Mental Health siden 2005, Focal Point for Violence Prevention siden 2007 og National Data Coordinator siden 2013.

Divisjonen har deltatt på møter om wellbeing og om styrking av folkehelsearbeid i regi av WHO Euro i 2018. Avklaring av videre norsk deltakelse for dette samarbeidet på "strengthening public health" i Europa er ikke avklart fra HOD. Flere medarbeidere deltok på sommerskole om sosial ulikhet og migrasjonshelse i regi av WHO. Dette var en verdifull læringsarena. Arbeid på health literacy er i gang, i første rekke samarbeidet rundt den europeiske målingen av health literacy som etter planen skal finne sted ved årsskiftet 2019/2020. Oppfølgingen av dette er oppdrag i tildelingsbrevet.

Divisjon kvalitet og forløp

Divisjon Kvalitet og forløp er involvert og engasjert i internasjonalt arbeid som berører vår portefølje, hvilket er en bred og omfattende oppgave. Vi er både bidragsytere i større og mindre internasjonale prosesser, og vi har en aktiv "følge-med-rolle" for å holde oss oppdatert innenfor våre fagområder. De ulike arenaene vi deltar i gir oss mulighet til å utveksle erfaring og kunnskap, og læringsutbyttet oppleves i mange tilfeller som stort. Divisjonen anser derfor sitt internasjonale engasjement som en viktig del i arbeidet med å tilby helsetjenestene faglig oppdaterte leveranser og tjenester. Gjennom vårt internasjonale engasjement bidrar vi også til at vi som samhandlende stater oppnår felles målsettinger innen helsearbeid.

Divisjonen har et omfattende forpliktet ansvar innenfor vedtatte EU-programmer, strategier og handlingsplaner, nordiske samarbeidsavtaler og annen aktivitet i regi av WHO. Vi deltar i ulike råd og ministerråd, "Joint Actions", prosjekter, komiteer, arbeidsgrupper, nettverk og arrangementer. Dette gir ofte et verdifullt utbytte, for eksempel er vi gjennom ParkinsonNet-prosjektet i fred med å prøve ut en "best practice" fra Nederland. Dette prosjektet skal gi et bedre tilbud og oppfølging til personer med Parkinsons. Et annet eksempel på godt læringsutbytte er fra den nordiske "One size fits all" konferansen om pakkeforløp innenfor psykisk helse og rus.

Det er også en del utfordringer med det internasjonale arbeidet. Det er varierende hva andre stater har av ressurser og kompetanse å bidra med, våre helsesystemer er forskjellige, datakildene vi benytter er ofte ulike eller ikke-eksisterende, statene har satt seg ulike målsettinger, og helseutfordringene i populasjonen varierer, for å nevne noen.

Divisjonen ser for seg å opprettholde sitt internasjonale engasjement i 2019. Av områder vi kommer til å øke vår deltagelse i, vil vi fremheve vårt arbeid i det europeiske beredskapsplanleggingsarbeidet EU Joint Action SHARP.

Annet viktig engasjement i 2018

EU-kommisjonen har etablert European Reference Network (ERN) ifm EU-direktiv (2011/24/EU) om grensekryssende helsetjenester, og her deltar divisjonen sammen med Helse- og omsorgsdepartementet. Formålet med ERN er å bidra til å styrke europeisk samarbeid om høyspesialiserte helsetjenester, og at pasienter med komplekse og sjeldne tilstander skal få tilgang til utredning og behandling av høy kvalitet, gjennom økt samarbeid. På dette området deltar vi også i to nordiske nettverk etablert under Nordisk Råd som skal se på muligheten for nordisk samarbeid innenfor henholdsvis høyspesialisert medisin og sjeldne diagnoser.

Helsedirektoratet var vertskap for WHO møte om "antibiotics shortages; magnitude, causes and possible solutions", 10-11 desember 2018 hvor formålet var å diskutere tiltak for å bedre tilgangen på viktige antibiotika.

Helsedirektoratet er oppnevnt som "Competent Authority on Organdonation and transplantation". Dette medfører fast møtedeltakelse for alle EU/EØS medlemmer i EU kommisjonen ved DG Sante og koordinerende virksomhet av fagrepresentanter inn mot ekspertgrupper i Europarådet.

Divisjonen representerer norske myndigheter inn i nordisk styringsgruppe for Nordisk råd sitt prosjekt "Hälso- och sjukvård på distans". Prosjekt ble etablert i 2018 og er såkalt "prioritert prosjekt" av det svenske formannskapet i Nordisk råd 2018. Formålet er å ta nordisk initiativ for å legge til rette for digitale helsetjenester der pasienter følges opp på avstand.

Både internasjonalt og nordisk pågår det kontinuerlig aktivitet og kunnskapsutveksling innen utvikling og implementering av retningslinjer, og innen prioritering på klinisk nivå. Divisjonen deltar i flere internasjonale konferanser og nordiske nettverk, både med styremedlemmer og med presentasjoner. Av disse kan vi for eksempel trekke frem verdenskongressen Guideline International network 2018; Priorities 2019 (Internasjonal konferanse om prioritering); Guidelines International Network – Nordic community (styremedlemmer); Nordic Implementation Conference 2018.

Innenfor tannhelseområdet planlegges det en publisering av oppdatert rapport med 13 samnordiske kvalitetsindikatorer. Målet for dette arbeidet er å vedlikeholde og utvikle samnordiske kvalitetsindikatorer for tannhelse.

Innenfor psykisk helse og rusområdet deltar vi i også i et Nordisk nettverk om senfølger etter seksuelle overgrep i barndommen. Formålet med arbeidet er å bidra til å styrke innsatsen for voksne som har vært utsatt for seksuelle overgrep i barndommen.

Innenfor kreftområdet kan arbeidet innenfor behandling av barnekreft i Romania, der vi bidrar med å utarbeide og implementere nasjonale retningslinjer for behandling av barnekreft, særlig trekkes frem.

Divisjonen søker samarbeid internasjonalt på området pasientsikkerhet og kvalitetsforbedring, med tanke på å identifisere og spre oppdatert kunnskap på området og bygge kompetanse. Blant annet har avdelingen søkt råd og fått støtte fra Institute for Healthcare Improvement (IHI) og samarbeidet med Dansk selskap for pasientsikkerhet for å gjennomføre Nordisk forbedringsagentutdanning.

Divisjonen jobber også internasjonalt på tema Biovigilans, med rapportering til EU, WHO, Europarådet.

Divisjon helseøkonomi og kompetanse

Divisjon helseøkonomi og kompetanse har i 2018 deltatt på ulike arenaer og samarbeid når det kommer til internasjonal helse.

Norge samarbeider med Sverige, Island, Danmark og Finland gjennom Nordic Casemix Centre om vedlikehold og videreutvikling av DRG-systemet. Samarbeidet bidrar til at de nordiske landene har gode

sekundære klassifikasjonssystemer til bruk for finansiering, styring m.v. av helsetjenester. Samarbeidet er i en fase der mest dreier seg om videreutvikling av rammeverket og tekniske komponenter som gjør det mulig for landene å videreføre samarbeidet og sikre effektivitet for alle parter.

Divisjonen har et relativt bredt og omfattende internasjonalt arbeid på området helserefusjon. Dette arbeidet er i hovedsak knyttet til kravene som EØS- avtalen stiller til Norge med tanke på å oppstille rettigheter til helsetjenester for borgere som krysser EØS- områdets landegrenser, og å besørge finansieringen av disse tjenestene. Dette arbeidet ledsages av representasjon i flere fora under bl.a. administrativ kommisjon og europakommisjonen. Arbeidet forplikter oss til ulike rapporteringer, og til faglig oppfølging/styring av ytre etat i tråd med føringene fra EU. I tillegg har divisjonen ansvar for oppfølging av annet bi- og multilateralt avtaleverk på helserefusjonsområdet (f.eks. nordisk konvensjon om trygd, avtalen med Australia, Quebec etc.), og har i tillegg det faglige ansvaret for andre nasjonale stønadsordninger som får anvendelse på folketrygdmedlemmer som mottar helsetjenester i utlandet (folketrygdloven § 5-24).

På autorisasjonsområdet er det internasjonale engasjementet særlig knyttet direkte opp mot oppgavene i regelverksforvaltning og saksbehandling av søknader om autorisasjon. I tilknytning til saksbehandlingen er det samarbeid med andre lands autorisasjonsmyndigheter og godkjenningsskontorer.

Det er også et samarbeid med Kunnskapsdepartementet i tilknytning til forvaltning av yrkeskvalifikasjonsdirektivet og bruk av IMI (Internal Market Information System). Dette, sammen med et utstrakt og formalisert samarbeid med de nordiske landene gjennom Nordisk gruppe for helsepersonell, dekker i hovedsak vårt behov for informasjon og samhandling med andre lands myndigheter på fagområdet. Samarbeidet bidrar godt til måloppnåelse for autorisasjonsfeltet hvor det er helt sentralt å være oppdatert på endringer i regelverk, rutiner og migrasjonsspørsmål, i og utenfor EU/EØS.

Divisjon analyse og samfunn

Divisjonen er engasjert i internasjonalt samarbeid på sine fagområder og henter hjem kunnskap og erfaringer utenfor Norges grenser. Blant annet øker dette divisjonens kompetanse på internasjonal rettsutvikling som påvirker regelverket i Norge, helseberedskap og utvikling av nasjonale kvalitetsindikatorer. Vi bidrar også til at våre erfaringer og kunnskap kan komme til nytte for andre land. På noen områder har divisjonens medarbeidere koordinerende oppgaver for å støtte ledelsen og avdelinger når de deltar i internasjonalt samarbeid.

Helsedirektoratets arbeid med beredskap og akuttmedisin foregår i ulike internasjonale fora; blant annet har arbeidet med håndtering av brannskadde foregått parallelt i EU, WHO og i Svalbardgruppen, som er en nordisk helseberedskapsgruppe. Sømløs nødkommunikasjon for nødetatene over riksgrensene og mekanismer for evakuering av høyrisiko smittepasienter er også noe divisjonen har arbeidet med i Svalbardgruppen.

Beredskapsarbeidet i Norge skjer i samarbeid med andre aktører. Utvikling og etablering av Emergency Medical Teams (EMT) under EUs paraply gjøres i samarbeid med Direktoratet for Sikkerhet og Beredskap (DSB). Dette er relatert til WHO's EMT initiativ der divisjonen har bidratt med ekspertise. Direktoratets beredskapseksperter har vært til stede både i Kongo under WHO og Romania under NATO.

Helsehjelp til svakerestilte grupper, psykisk syke i fengsler og bruk av tvang i helsevern er noe divisjonen arbeider med både under FNs Menneskerettighetskomité og Torturkomité og i Europarådets komité for bioetikk. Gjennom dette arbeidet får divisjonen innsikt i internasjonal rettsutvikling som påvirker regleverksarbeidet i Norge og er relevant for blant annet faglige råd innen pakkeforløp psykisk helse og rus. I EU foregår det harmonisering av regelverk for celler og vev der divisjonen deltar for å sikre at celler og vev som skal benyttes i medisinsk sammenheng i Norge har god kvalitet. Likeledes følger avdeling helserett og bioteknologi arbeidet med blodbankvirksomhet i EU og Europarådet da det skal være trygt å motta og gi blod både i Norge og andre land.

Divisjonens arbeid med nasjonale kvalitetsindikatorer som gir informasjon om kvaliteten på helsetjenestene og brukes til kvalitetsstyring og kvalitetsforbedring er tett knyttet til utviklinger internasjonalt. Divisjonen deltar i EU Kommisjonens Expert Group on Health Systems Performance Assessment (HSPA) og i OECD sin ekspertgruppe Healthcare Quality and Outcome Indicators. Kunnskap om andre lands systemer for å vurdere helsetjenesten gir oss bedre grunnlag for videreutvikling av våre egne systemer for vurdering av helsetjenesten og utvikle gode indikatorer. Vi har fått erfaring med utfordringene i internasjonale sammenligninger og betydningen av ulikhet i blant annet organisering og finansiering av tjenestene. Samtidig ser vi at utfordringsbildet i helsetjenestene er ganske likt på tvers av land.

Avdeling global helse og dokumentasjon er Helsedirektoratets fagavdeling for global helse og skal bidra til at det samlede internasjonale arbeidet i direktoratet har god kvalitet. I 2018 har avdelingen støttet helsedirektørens og Helse- og omsorgsdepartementets deltakelse i Verdens helseorganisasjon. I utviklingen av faglige posisjoner i saker som antibiotikaresistens og universell helsedekning spiller direktoratet en sentral fagrolle i Norges oppdrag innen global helse.

Oppgaven som Chief Nursing Officer (CNO) ligger i divisjonen. I 2018 har CNO bl.a. deltatt i internasjonale arenaer sammen med helsedirektøren, som er Norges Chief Medical Officer (CMO), og sett på hvordan sykepleiere kan bidra til FNs bærekraftsmål. Divisjonen koordinerer og utvikler Norges rapportering på helsemål 3 i FNs bærekraftsmål.

Jevnlig rapportering til WHO og EU om helsepersonellsituasjonen gir økt kunnskap om egen helsepersonellbeholdning, som graden av avhengighet av utenlandsk personell.

Divisjonen har samlet ansvar for koordinering av Norges deltakelse i nordisk helse- og sosialdirektørmøte og EUs helsedirektørmøte, direktoratets samlede aktivitet med EØS-midlene samt involvert i nomineringen av norske partnere til EUs myndighetssamarbeid Joint Actions. Samling av slike oppgaver gjør det lettere å se internasjonale saker i sammenheng.

Divisjon digitalisering og helseregistre

Divisjon digitalisering og helseregistre deltar på flere arenaer og er leverandør av offisielle helsedata fra Norge inn til internasjonal helsestatistikk.

Leveransene fra Norge der helsedata fra Helsedirektoratets helseregistre ligger til grunn går til tunge internasjonale aktører som OECD, WHO, Eurostat, EMCDDA og NOMESKO.

Som leverandør av nasjonale reliable og valide helsedata, utgjør Helsedirektoratets leveranser deler eller hele grunnlaget for internasjonale rapporteringer fra SSB og FHI som har nasjonalt ansvar for helsestatistikk fra Norge. Dette fordrer tett samarbeid mellom Helsedirektoratet, FHI og SSB. Ettersom data fra helseregistrene i Helsedirektoratet er tungt inne som grunnlag, deltar vi f.eks. på møtene knyttet til OECD Joint Questionnaire of non-monetary health data og OECD Health Data Questionnaire sammen med SSB.

Vi bidrar også inn i arbeidet med utfordringer ved analyser og innsamling av helsedata for bruk til nasjonal statistikk. Landenes ulike organisering av helsetjenesten, felles definisjoner og hvordan disse kan tilpasses de enkeltes land forhold kan være en utfordring når målet er å sammenligne.

3. Helsedirektoratets internasjonale arbeid fremover

Dette kapitlet gir noen vurderinger omkring Helsedirektoratets internasjonale arbeid framover.

Omtalen er strukturert slik:

- Samarbeid og arbeidsformer
- Områder med særlig fokus
- Overordnede føringer

Samarbeid og arbeidsformer

Samarbeid er kjernen i internasjonalt arbeid for helse. Dette gjelder både internt og med andre.

Alle divisjoner i direktoratet framviser en betydelig internasjonal aktivitet. Dette er gledelig, og viktig. Helsedirektoratet er som fag- og myndighetsorgan innen helse den viktigste rådgiveren for Helse- og omsorgsdepartementet i internasjonalt arbeid på helseområdet. Sammenliknet med tidligere år ble departementets forventninger til direktoratet som faglig rådgiver innen internasjonalt arbeid gjort tydeligere i tildelingsbrevet for 2019. For å møte de økte forventningene og ivareta våre forpliktelser, er det essensielt at direktoratet i rollen som rådgiver for departementet bruker bredden av kompetanse som fagpersoner i ulike avdelinger besitter. Å opprettholde god faglig kvalitet og fortsette å utvikle effektive samarbeidsformer er derfor sentralt for direktoratet framover.

Nasjonalt er Helse- og omsorgsdepartementet, Folkehelseinstituttet, Utenriksdepartementet og Norad blant direktoratets viktigste nasjonale samarbeidspartnere. Dette gjelder spesielt i arbeid med WHO. Innenfor EØS-midlene har vi et nært og godt samarbeid med FHI og UD ved de stedlige ambassadene i landene vi jobber. I flere Joint Actions (europeisk myndighetssamarbeid) jobber vi nært sammen med Folkehelseinstituttet (antibiotikaresistens, beredskap, helseinformasjon). Vi samarbeider også med FHI i nærområdene (Russland og Barents på områdene hiv og tuberkulose).

Vi har kontakt med flere norske organisasjoner i forbindelse med vårt arbeid med EØS-midlene i Estland, Slovakia, Polen og Romania. Eksempler er Kommunenes sentralforbund (KS) og Kreftforeningen.

Helsedirektøren deltar på EUs helsedirektørmøte (Chief Medical, Nurse, Dental Officers) to ganger i året. I Europa deltar vi også i det europeiske folkehelsenettverket EuroHealthNet. Vi samarbeider internasjonalt spesielt med helsemyndigheter i Norden. Helse- og sosialdirektørene i Norden har faste møtepunkter. Andre eksempler er samarbeidet i nordlige dimensjons partnerskap for helse og sosialt velvære og samarbeid i Barents-regionen.

Helsedirektoratet og FHI har tatt initiativ til et multilateralt nettverk for barne- og ungdomshelse under EØS-midlene. Målet er styrket kapasitetsbygging og bidra til et mer effektivt samarbeid mellom giver og mottakerland. En nettverksmodell har potensiale til å spare tid og ressurser for direktoratet og andre relevante norske organisasjoner.

Det er stor interesse for å delta internasjonalt i direktoratet. Generelt ser vi at det er økende forståelse i Helsedirektoratet for at man trenger internasjonalt samarbeid for å løse samfunnsoppdraget. Noen avdelinger og divisjoner har et utstrakt og godt mangeårig samarbeid. Det er helt klart at Helsedirektoratet bør opprettholde et sterkt internasjonalt nettverk.

Avdeling global helse og dokumentasjon har startet arbeidet med en internasjonal strategi, som vi vil implementere i årene som kommer. I tillegg vil vi fortsette å arrangere EU-forum og OECD-forum.

Områder med særlig fokus

Selv om Norge er en viktig aktør i internasjonalt samarbeid om helse, har helseforvaltningen begrenset kapasitet også på dette området. For å bruke denne kapasiteten effektivt, oppnå synergier, og kommunisere samme budskap på ulike arenaer, er det hensiktsmessig å prioritere noen områder.

Noen mulige områder å konkretisere innenfor kan være:

- Bærekraftsmål
- *Health in all policies* inkludert klima
- Universell helsedekning (UHC) og helsepersonell
- Antibiotikaresistens, beredskap, legemiddelmangel
- NCD-strategi
- Barn og unge

Ovennevnte områder er valgt med utgangspunkt i policyagendaen i FN og WHO, samt i nasjonale førende policydokumenter.

Overordnede nasjonale føringer for Helsedirektoratets internasjonale arbeid

Utenrikspolitikk generelt

Veivalg i norsk utenriks- og sikkerhetspolitikk, Meld. St. 36 (2016-2017)²

Bærekraftsmålene

Norsk oppfølging av Bærekraftsmålene, spesielt bærekraftsmål 1 i statsbudsjettet, Prop. 1 fra HOD³

Felles ansvar for felles fremtid – Bærekraftsmålene og norsk utviklingspolitikk, Meld. St. 24 (2016-2017)⁴

Europapolitikk

Norge i Europa. Regjeringens strategi for samarbeidet med EU 2018-2021⁵

Norge i Europa. Regjeringens arbeidsprogram for samarbeidet med EU 2019⁶

EØS-avtalen og Norges øvrige avtaler med EU, Meld. St. 5 (2012–2013)⁷

Regjeringens strategi for samarbeid med Polen⁸

² <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-36-20162017/id2549828/>

³ <https://www.statsbudsjettet.no/Statsbudsjettet-2019/Artikler/Norges-oppfolging-av-barekraftsmalene/>

⁴ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-24-20162017/id2547573/>

⁵ https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/eustrategi_2018/id2600561/

⁶ https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/arbeidsprogram_eu2019/id2631053/

⁷ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld-st-5--20122013/id704518/>

⁸ <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/strategi-polen/id2473442/>

Norden

Nordisk samarbeid, Meld. St. 11 (2017-2018)⁹

Nordområdene

Regjeringens Nordområdestrategi- mellom geopolitikk og samfunnsutvikling¹⁰

Bilaterale helsesamarbeidsavtaler

Kina¹¹

Moldova¹²

⁹ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-11-20172018/id2595974/>

¹⁰ https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/strategi_nord/id2550081/

¹¹ <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/norge-og-kina-gjenopptar-helsesamarbeidet/id2549134/> (artikkel, dokumentet er unntatt offentlighet)

¹² <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/Avtale-om-helsesamarbeid-med-Moldova/id760243/>

4. Etterord

Internasjonalt samarbeid er nødvendig, og nyttig

I dag er FNs bærekraftsmål det overordnede rammeverket for tverrsektoriell innsats mot fattigdom, ulikhet og for å stanse klimaendringene. Grunnen til at Norge og andre land går inn i samarbeid om store og tverrsektorielle utfordringer er at det nytter og gir håndfaste resultater.

Å jobbe med internasjonale prosesser kan likevel oppleves utfordrende. Det er da viktig å minnes at selv om noen prosesser er krevende og tar tid, så kan det skapes resultater med stor betydning for helse. Direktoratet har sett mange gode eksempler på dette

To nyere eksempler er Ebolainnsatsen i Sierra Leone, og arbeidet med WHO's strategi på ikke-smittsomme sykdommer.

Et historisk eksempel er fra 1966 da medlemslandene i WHO besluttet å starte arbeidet med å utrydde kopper. Det ble satt av 2,4 millioner dollar til arbeidet og over 150 millioner doser med vaksine ble donert. Etter 14 år, i 1980, erklærte WHO at kopper var utryddet. Et intensivt internasjonalt samarbeid bidro til å utrydde en sykdom. Niger ga i 1970 ut et frimerke for å markere at 100 millioner mennesker var vaksinerte i arbeidet.

Utryddelsen av kopper regnes av mange som et av de største øyeblikkene i verdenshistorien.

Vaksinering av millioner av mennesker gjorde dette mulig. Denne typen innsats for helse fortsetter i dag, f.eks. i polioprogrammet og i barnevaksinasjonsprogrammet her hjemme.

Denne årsrapporten viser til en rekke av områdene Helsedirektoratet arbeider med i nasjonal og internasjonal sammenheng. Innsatsen bidrar til at vi blir flinkere til å samarbeide med land og organisasjoner om de store utfordringene på helsefeltet. Det være seg WHO, nordiske kolleger, eller EU.

Det internasjonale arbeidet bidrar til at direktoratet ivaretar sitt ansvar for å følge med på utviklingen i helse- og omsorgstjenesten, og forhold som påvirker folkehelse. Den kunnskapen vi innhenter og utvikler internasjonalt, tas inn i utøvelsen av direktoratets rolle som fag- og myndighetsorgan nasjonalt.

Helsedirektoratet skal styrke hele befolkningens helse gjennom helhetlig og målrettet arbeid på tvers av tjenester, sektorer og forvaltningsnivå. Internasjonalt samarbeid om helse er i sin natur på tvers av landegrenser, og de viktigste sakene med størst betydning for helse er i hovedsak også på tvers sektorer. Det tverrsektorielle arbeidet vi deltar i internasjonalt, bidrar til læring om tverrsektoriell innsats som vi i tur anvender i Norge. Det er her, i den helhetlige, forebyggende innsatsen, det største helsepotensialet ligger.

Menneskers helse er nært knyttet til omgivelsene vi lever i. Her er bevart artsmangfold representert ved påfugl utenfor FN-bygningen i Genève, under Verdens helseforsamling 2019. Foto: Helsedirektoratet

Internasjonal årsrapport 2018

Utgitt

[Dato]

Bestillingsnummer

[BESTILLINGSNR]

Utgitt av

Helsedirektoratet

Telefon: 810 20 050

(fra utlandet: +47 477 06 366)

Oslo

Helsedirektoratet

Postadresse

Pb. 220 Skøyen, 0213 Oslo

Besøksadresse

Vitaminveien 4, 0483 Oslo

Trondheim

Helsedirektoratet

avd. norsk pasientregister,

avd. økonomi og analyse

Postboks 6173, Torgarden

7435 Trondheim

Forsidefoto

Navn xxxxx

Design

Itera as

www.helsedirektoratet.no